

GEZAMENLIJK BELEIDSPLAN

voor de periode 2020-2024

van

de Hervormde gemeente

te Bruchem

en

de Hervormde gemeente

te Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert

Dit is de definitieve tekst,
door de kerkenraden vastgesteld op 1 juli 2020,
nadat de gemeenten hierover zijn gehoord op 9 maart 2020.

Inhoud

1. Gemeenten en kerkenraden	
1.1 Identiteit: geloven en belijden	2
1.2 Doel en opzet van het beleidplan, leeswijzer	2
1.3 De verwevenheid van de twee gemeenten	3
1.4 De werkwijze van de kerkenraden	4
1.5 Samen gemeente zijn	5
2. Eredienst	
2.1 De prediking	7
2.2 Liturgie en sacramenten	7
2.2.1 Betekenis van de psalmen	8
2.2.2 Samenzang en liedkeuze	9
2.3 Enkele bijzondere diensten	9
3. Jeugdwerk en toerusting	
3.1 Catechisatie	11
3.2 Jeugdwerk	11
3.3 Kring- en verenigingswerk	12
4. Pastoraat en opzicht	
4.1 Onderling pastoraat	13
4.2 Ambtelijk pastoraat	13
5. Diaconaat	
5.1 Diaconale activiteiten	15
5.2 Financieel beleid	15
5.3 Samen Delen	16
6. Missionaire gemeente	
6.1 Zendingscommissie	17
6.2 Evangelisatiecommissie	17
6.3 Wervend en dienend in de wereld	17
7. Kerkrentmeesterlijke zaken	
7.1 Ontwikkelingen in het ledenbestand (1. Bruchem, 2. Kerkwijk-D-N)	18
7.2 Financiële projecties (1. cijfers, 2. toelichting)	19
7.3 Conclusie van de projecties	19
7.4 Inkomsten en reserves	21
7.5 Beheer van predikantsplaatsen en onroerend goed	22
7.6 Geluidsinstallaties en uitzending van kerkdiensten	24

1 Gemeenten en kerkenraden

1.1 Identiteit: geloven en belijden

De Hervormde gemeente te Bruchem en de Hervormde gemeente te Kerkwijk-Delwijnen-Nederhert zijn vóór alles gemeenten van de Heere. De bron van ons bestaan als gemeenten ligt in de verkiezende liefde van God de Vader. De Heere Christus heeft ons uit de wereld geroepen en voegt ons samen tot een levend lichaam. Onder leiding van ons Hoofd Christus weten we ons geroepen om samen te leren, te vieren, te bidden en te dienen. Daarom is het ons verlangen dat leden trouw zijn onder de bediening van het Woord, zullen volharden in het geloof, vrucht dragen, elkaar in liefde vasthouden en dienstbaar zijn, zowel binnen de gemeenten als daarbuiten. Dit verlangen vormt de basis en het doel voor dit beleidsplan.

De gemeenten belijden het geloof in één God, Die wij mogen kennen als de onveranderlijke, drie-enige God: Vader, Zoon en Heilige Geest. De Bijbel is het onfeilbare Woord van God, de bron voor ons geloof en gezaghebbend voor leer en leven (2 Tim. 3: 14-17). We belijden het geloof in hartelijke verbondenheid met de algemene christelijke kerk van alle tijden. De gemeenten staan in de gereformeerde traditie en daar willen wij trouw aan zijn. Daarom onderschrijven we zowel de oud-christelijke belijdenissen (Apostolicum, Nicea, Athanasius) als de drie formulieren van enigheid (Heidelbergse Catechismus, Nederlandse Geloofsbelijdenis, Dordtse Leerregels).

Bij de vorming van de Protestantse Kerk in Nederland in 2004 hebben de kerkenraden het convenant van Alblisserdam ondertekend en in een aanhangsel bij de Plaatselijke Regeling opgenomen. Hierin staat verwoord op welke manier wij als hervormde gemeenten onze plaats verstaan binnen het geheel van de kerk en welke standpunten principieel van aard zijn.

1.2 Doel en opzet van het beleidsplan

Dit vernieuwde beleidsplan heeft tot doel bij te dragen aan het gemeente-zijn zoals dat in paragraaf 1.1 is beschreven. Voor verschillende terreinen wordt beknopt aangegeven:

- a) waar we als gemeenten nu staan (situatieschets)
- b) wat de aandachtspunten voor het beleid zijn in de komende jaren
- c) hoe we deze beleidspunten willen uitwerken, in afhankelijkheid van God.

Leeswijzer

De structuur en hoofdlijnen van het vorige beleidsplan zijn gebruikt als uitgangspunt voor dit nieuwe beleidsplan. De benaming en indeling van de hoofdstukken zijn enigszins gewijzigd. De inhoudsopgave biedt u een snelle indruk van de thema's die aan bod komen.

De voorbereidende commissie heeft ernaar gestreefd het document beknopt te houden. Onnodige details en overlap met de plaatselijke regeling zijn zoveel mogelijk vermeden. Volledigheid is bij het schrijven geen doel geweest. Daarom zijn niet alle aspecten van het gemeentelven vermeld. Het beleidsplan dient ertoe in hoofdlijn duidelijk te maken waarvoor we staan en aan welke zaken we in de jaren 2020-2024 bijzondere aandacht willen schenken.

1.3 De verwevenheid van de twee gemeenten

Al sinds de Reformatie worden de twee zelfstandige gemeenten gediend door gezamenlijk beroepen predikanten. Nadat in Nederhemert een Hersteld Hervormde gemeente is ontstaan, werd in 2013 de daar achtergebleven gemeente van de Protestantse Kerk toegevoegd aan de Hervormde gemeente te Kerkwijk-Delwijnen.

Tussen de Hervormde gemeente te Bruchem en de Hervormde gemeente te Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert bestaat vanouds een sterke verwevenheid. We erkennen de nuanceverschillen tussen de afzonderlijke gemeenten, maar spreken ook de intentie uit als combinatie van gemeenten in eenheid te blijven samenwerken. Op grond van de volgende overwegingen voeren de kerkenraden zoveel mogelijk een gemeenschappelijk beleid en kiezen zij voor een gezamenlijk beleidsplan:

- a) De beide gemeenten kennen een lange traditie van nauwe verbondenheid, mede door de gezamenlijke predikantsplaats(-en), die al vier eeuwen zo in stand is gehouden. Het beëindigen van deze samenwerking zal door een deel van de (ook jonge) leden worden betreurd omdat men zich verbonden voelt met mensen uit beide gemeenten.
- b) Temidden van een individualistische cultuur is het waardevol ons best te doen deze eenheid te bewaren, onder andere als Bijbelse opdracht tegen de tendens om met onze persoonlijke voorkeuren allemaal een eigen weg te gaan. Hiermee is deze samenwerking tevens een nuttige oefenplaats voor christelijke deugden als nederigheid, geduld, verdraagzaamheid en dienstbaarheid, zoals verwoord in Efeze 4: 1-16.
- c) Beide gemeenten kunnen van elkaar leren, elkaar aanvullen, elkaar corrigeren en zodoende gezamenlijk het juiste evenwicht beter bewaren.
- d) De huidige vorm van intensieve samenwerking heeft veel praktische voordelen: de twee predikanten kunnen taken verdelen, elkaar bijstaan of vervangen; door elkaar bij gezamenlijke activiteiten af te wisselen, kunnen ze samen meer werk verrichten dan als ieder dat voor de gemeenten afzonderlijk zou doen. Ditzelfde geldt tot op zekere hoogte voor andere ambtsdragers, bestuurders, vrijwilligers en leidinggevendenden in jeugdwerk.
- e) Verschillende onderdelen van het jeugd- en kringwerk hebben dankzij de samenwerking voldoende omvang, aangezien er uit beide gemeenten leden aan deelnemen.
- f) Verschillende commissies en activiteiten kunnen (beter) functioneren doordat leden uit beide gemeenten hun bijdrage leveren, zoals de projecten van Samen Delen, jongerenwerk, mannenvereniging, evangelisatiewerk, rommelmarkt, beheer van de website, exploitatie van het kerkradiosysteem, enzovoorts.

Op grond van deze overwegingen zijn beide kerkenraden voornemens de huidige samenwerking voort te zetten en zullen zij zich ervoor inzetten zoveel mogelijk een gemeenschappelijk beleid te voeren. Dit betekent niet bij voorbaat dat in beide gemeenten exact hetzelfde wordt gehandeld. De ene kerkenraad kan de andere kerkenraad niet verplichten tot een bepaald beleid. We zijn ons er echter van bewust dat, wanneer beide kerkenraden verschillende keuzes maken, daarmee de afstand tussen de twee gemeenten groter wordt. Als dit gebeurt, valt te vrezen dat de gemeenten zich op den duur ten opzichte van elkaar gaan profileren en dit ook invloed heeft op de eenheid binnen de afzonderlijke gemeenten. Het zal moeilijker worden gezamenlijk predikanten te beroepen en het kan leiden tot spanningen bij de gezamenlijke activiteiten.

De belangrijkste voedingsbron en steun voor de samenwerking is het feit dat beide gemeenten grotendeels dezelfde preken horen, er bij gelegenheid een gezamenlijke kerkdienst wordt gehouden en de leden elkaar ontmoeten in het kringwerk rond het Woord en op de bezinningsbijeenkomsten voor het Heilig Avondmaal. In de bestaande verscheidenheid zijn we geroepen naar elkaar te luisteren en met elkaar rekening te houden. De eenheid in geloof en belijden geeft ons vertrouwen dat we samen verder kunnen werken aan de opbouw van de gemeenten.

1.4 De werkwijze van de kerkenraden

De formele verhouding tussen de beide gemeenten en de afspraken voor de samenwerking zijn vastgelegd in de Plaatselijke Regelingen. Hierin staat o.a. beschreven hoe de taakverdeling tussen de beide predikanten is geregeld. In grote lijnen is deze als volgt. Voor de pastorale zorg, catechese en doopbediening is aan elke predikant één van beide gemeenten toevertrouwd. Elke predikant gaat in beide kerken ongeveer even vaak voor in de erediensten. Bij de meeste overige activiteiten, zoals het kringwerk, wisselen ze elkaar per seizoen af.

Om met het grote aantal ambtsdragers van de gezamenlijke kerkenraden goed en voortvarend te kunnen vergaderen, is een grondige voorbereiding door het moderamen nodig. Met regelmaat wordt er op de agenda ruime tijd ingepland voor bezinning op een thema dat leeft in de gemeenten. Onder andere de onderwerpen die naar voren zijn gebracht in gesprekken met twintigers en dertigers, zullen op deze manier verder worden doordacht. Ook andere punten uit dit beleidsplan zullen zo aan bod komen in de gezamenlijke vergaderingen. Over onderwerpen die in de gemeente sterk leven vanwege het verschil in standpunten, zal actief ruimte gemaakt moeten worden voor het gesprek met en tussen gemeenteleden.

Voor het nemen van gezamenlijke besluiten moet in de vergadering duidelijk zijn dat elke kerkenraad afzonderlijk er in meerderheid mee instemt. Indien daar in de vergadering twijfel over bestaat, wordt er ook per kerkenraad gestemd.

De kerkenraden vergaderen alleen afzonderlijk voor zaken die specifiek gebonden zijn aan de eigen gemeente. Dit betreft o.a. de vaststelling van jaarrekeningen en begrotingen, het opstellen van dubbeltallen voor verkiezingen en de bespreking van concrete pastorale zorg.

Grondhouding in beleid

Er zijn gemeenteleden die zich grote zorgen maken over wat zij zien als vernieuwingsdrang. Anderen vinden dat een bepaalde behoudzucht de opbouw van de gemeenten in de weg staat. De kerkenraden hebben de taak te luisteren naar de verschillende geluiden. We willen begrijpen wat de motieven, argumenten en gevoelens zijn, zowel bij het verlangen naar vernieuwing als bij de behoefte het oude te behouden. Om in dit spanningsveld geestelijk leiding te geven vinden we bij alle beleidsvoornemens de volgende grondhouding noodzakelijk:

- samen buigen onder het gezag van de Bijbel;
- bidden om de wijsheid en leiding van Gods Geest;
- geluiden uit de gemeenten serieus nemen en wegen;
- wat waardevol is met dankbaarheid bewaren;
- ingaan op de uitdagingen van deze tijd.

1.5 Samen gemeente zijn

Dat we als gemeente samen een soort familie vormen is niet het resultaat van onze eigen activiteiten. We geloven dat het Christus is, Die de christelijke gemeenschap sticht. Hij spreekt het Woord tot ons. Zo krijgen we een band met de Heere en door Hem zijn we ook leden van elkaar. Het gezamenlijk horen van Gods Woord is daarom de voedingsbron voor de gemeenschap der heiligen. Aangesproken door het Evangelie zijn we verenigd in gebed en lofprijzing. Zo is de eredienst, met Christus in het middelpunt, de meest wezenlijke gestalte van de christelijke gemeenschap.

Hier leren we door Woord en Geest dat we elkaar zullen liefhebben, elkaar tot steun mogen zijn, elkaar behoren te helpen in het dienen van God en de naaste. Dit is een hoge roeping die vraagt om een concrete uitwerking. De leden hebben elkaar echt nodig (1 Kor.12: 12-31). Niemand mag zich aan deze roeping onttrekken (HC v/a 55; NGB art. 28).

Met name onder jongvolwassenen leeft een verlangen om elkaar als leden van de gemeente beter te kennen, juist in geloofszaken. De spreiding van de leden over een behoorlijk aantal dorpen maakt het moeilijker elkaar in het oog te houden. We willen voorkomen dat mensen eenzaam zijn of zich niet gezien of gewaardeerd voelen. Het zou niet mogelijk moeten zijn dat gemeenteleden ongemerkt uit het zicht verdwijnen. Dit vergt oplettendheid. Verder kunnen de verschillende meningen over het gemeentelieven bijdragen aan onderlinge vervreemding.

Om deze redenen willen we de saamhorigheid in de gemeenten bevorderen. Nu in deze tijd het geloof in Christus en de trouw aan de kerk enorm onder druk staan, is er extra inspanning nodig om elkaar vast te houden. De Heere roept ons daadwerkelijk naar elkaar om te zien. Daarom organiseren we gelegenheden waar leden elkaar ontmoeten en in gesprek zijn over geloof en levensvragen. Het is goed hierbij rekening te houden met verschillen in persoonlijkheid. Sommigen ervaren verbondenheid eerder door samen ergens actief mee bezig te zijn dan door veel te praten. Verder willen we voorkomen dat men altijd binnen hetzelfde kringetje communiceert.

Wat betreft het onderlinge contact mogen we ook onze zegeningen tellen. Velen helpen mee bij activiteiten, gaan naar het jeugd- of kringwerk en tonen hun meeleven bij vreugde en verdriet. We hebben een groot aanbod van jeugdwerk, er zijn veel soorten kringen en verenigingen, diaconale activiteiten van Samen Delen, acties voor geldwerving enzovoort. We hechten eraan dit te benoemen met dank aan God. Het gevaar bestaat overigens dat we te idealistisch denken over het gemeente-zijn. Iemand telt niet pas mee wanneer hij voldoet aan een bepaalde mate van actief zijn. Denkend aan Gods genade mag er verschil zijn in kerkelijke inzet en moet deelname aan activiteiten geen opgelegde last worden. Tegelijk bieden we graag ruimte voor een gezond verlangen naar geestelijke groei.

Het is de vraag of er voldoende menskracht beschikbaar is om alle activiteiten op dezelfde manier te blijven voortzetten. In gezinnen is het gezamenlijk aantal uren betaald werk toegenomen. Men is druk met veel dingen. Hierdoor is er minder tijd en rust voor activiteiten in de gemeente. We zijn blij met de actieve bijdragen van jongeren. Ook senioren verzetten veel kerkenwerk. Doordat mensen langer moeten blijven werken en grootouders steeds meer worden ingezet om kleinkinderen op te vangen, neemt hun beschikbaarheid wel af.

Beleidsvoornemen [nr. 1.5a]

Ter bevordering van het gemeente-zijn zullen we een rijke variatie aan activiteiten blijven organiseren, waar de leden in wisselende samenstellingen aan kunnen deelnemen. Soms kunnen bepaalde activiteiten ophouden, van vorm veranderen of nieuw worden gestart. Ideeën en wensen van gemeenteleden worden hierin zo goed mogelijk meegenomen. De elementen van (a) geloofsgesprekken, (b) sociale contacten en (c) samen iets doen, dienen alle drie tot hun recht te komen.

Beleidsvoornemen [nr. 1.5b]

We signaleren dat sommige mensen wel deelnemen aan de kerkdienst, maar verder weinig contact hebben met andere gemeenteleden. We vragen ons af of zij door ons voldoende worden gezien. Daarom willen we onderzoeken of zij meer betrokken kunnen raken bij het kerkelijk leven en wat zij daar zelf van denken.

Beleidsvoornemen [nr. 1.5c]

De kerkenraden zullen mogelijkheden verkennen waarmee we beter in het vizier krijgen wie er wat voor taken zouden willen doen. We willen gemeenteleden herinneren aan hun verantwoordelijkheid om de hen geschonken gaven in te zetten. Daarnaast is het nodig dat we ons als christenen beraden op de verdeling van tijd tussen betaald werk, het gezinsleven en het kerkenwerk. Vanwege beperkte menskracht kan het nodig zijn met bepaalde activiteiten te stoppen of die anders aan te pakken. Hierbij zullen motivatie en talenten van gemeenteleden worden meegewogen. Soms helpt het taken anders te verdelen. De kerkenraden hebben de opdracht overzicht te houden en prioriteiten te stellen.

2 Eredienst

2.1 De prediking

De eredienst is een bijzondere ontmoeting tussen de heilige God en de gemeente als volk van Zijn verbond. In het centrum van de eredienst staat de verkondiging van het Woord, waarin de enige God Zich bekend maakt als Vader, Zoon en Heilige Geest. Namens Christus worden zondaren opgeroepen zich met God te laten verzoenen. Allen die de belofte van het Evangelie in geloof omarmen, krijgen te horen dat God hen tot Zijn kinderen heeft aangenomen. Degenen die zich niet willen bekeren, worden gewaarschuwd voor het oordeel. Doel van de prediking is dat de hoorders God en zichzelf dieper leren kennen, gesterkt worden in het geloof en onderwijs krijgen voor de dagelijkse navolging van Christus.

We verwachten van de voorgangers dat hun preken in overeenstemming zijn met de gereformeerde belijdenis, zodat de hoofdlijnen van de achterliggende decennia worden voortgezet. We staan een prediking voor die zich als volgt laat typeren:

- Schriftuurlijk en bevindelijk: een goede uitleg van de Bijbel vormt de basis van de preek en wordt herkenbaar toegepast op de geloofservaring.
- Appellerend en bemoedigend: de preek wekt de gemeente op tot bekering, geloof en levensheiliging en wijst ons op de beloften van God.
- Begrijpelijk: de voorganger gebruikt eigentijdse taal en maakt de boodschap duidelijk naar het begrip en de leefwereld van de gemeente.

De voorganger leest de Bijbel uit de Herziene Statenvertaling. In het geheel van de dienst richt de voorganger zich erop – direct en/of indirect – ook de kinderen en de jongeren aan te spreken. Onze bijzondere verbondenheid met het volk Israël dient op gezette tijden tot uitdrukking te komen in de uitleg van de Schrift en in het gebed. Avonddiensten waarin de eigen predikanten voorgaan, dragen in de regel het karakter van een leerdienst.

2.2 Liturgie en sacramenten

Eerst is iets gezegd over de prediking vanwege haar centrale plaats in de eredienst. Andere momenten uit de orde van dienst staan daar omheen. We worden in Gods Naam begroet met genade en vrede, we belijden onze zonden, roepen de Naam van de Heere aan en brengen onze gaven. Ter ere van onze God, ter bemoediging van elkaar en tot heil van onze ziel is het van groot belang dat de gemeente trouw is in de kerkgang.

In de eredienst komt heel de gemeente samen, in een veelkleurigheid van leeftijden, achtergronden en talenten. De onderlinge verbondenheid blijkt al in kleine gebaren, zoals elkaar zien en groeten. Naast deze band met elkaar is het gepast om met een houding van eerbied en verwachting aan de dienst deel te nemen. In de keuze van onze kleding kunnen we uiting geven aan het respect voor de eredienst als bijzondere gelegenheid. Het gebruik dat vrouwen een hoofddekse dragen, geeft zichtbaar gestalte aan wat we lezen in 1 Korinthe 11: 1-16 over de eigen plaats van man en vrouw. De kerkenraden treden hierin niet dwingend op, maar sporen ieder aan te luisteren naar alles wat de Heere ons zegt in Zijn Woord. Dat over de juiste toepassing van dit bijbelgedeelte verschillende meningen zijn, neemt het gezag ervan niet weg. De broederlijke liefde vraagt hierbij ook oog te hebben voor elkaars gevoelens, juist ook bij de sacramenten.

De sacramenten onderstrepen op een zichtbare manier de verbondstrouw van de HEERE. Wanneer de Heilige Doop wordt bediend aan jonge kinderen, belijden wij dat ook zij leden zijn van de gemeente van Christus. Ouders en gemeente dragen samen de verantwoordelijkheid de kinderen te onderwijzen en voor te gaan in het leven tot Gods eer. In de bediening van het Heilig Avondmaal ontvangt de gemeente zowel de gemeenschap met Christus als met elkaar. De nodiging gaat uit naar de belijdende leden van de kerk. Indien het voor een gemeentelid door ziekte onmogelijk is naar de kerk te komen, kan het avondmaal in bijzondere situaties op verzoek thuis worden meegevierd.

Beleidsvoornemen [nr. 2.2a]

In onze bezinning en toerusting zullen we aandacht schenken aan de eigenheid van de eredienst. Er wordt gevraagd naar de Bijbelse onderbouwing voor het heel eigen karakter van de kerkdienst, onderscheiden van andere bijeenkomsten. We hopen dat het gesprek hierover bijdraagt aan een verdiepte beleving van de diensten. Ook de waarde van de tweede dienst wordt hierin meegenomen.

Beleidsvoornemen [nr. 2.2b]

De manier waarop de kinderen worden ingewijd in de liturgie en waarop kinderen onze kerkdiensten meemaken, blijft onze aandacht nodig hebben. Het is waardevol hierover in gesprek te zijn met de ouders. We zien jongeren afhaken en dat geeft grote zorg. Een deel van de oudere jeugd blijkt zich in de eredienst niet aangesproken te voelen. We zullen ons bezinnen op de vraag wat er nodig is om hun betrokkenheid te bevorderen. Dit kunnen we bekijken vanuit drie invalshoeken: vanuit het gezin, het jeugdwerk en de invulling van de kerkdienst.

2.2.1 Betekenis van de psalmen

Het zingen van de psalmen heeft een belangrijke plaats in onze erediensten. De keuze voor psalmen betekent dat we de Heere bidden en loven met Zijn eigen Woord. Alle toonaarden die bij het geloof horen, zijn er in te vinden. Het zijn de liederen die ons door de Heilige Geest zijn geschonken in de Bijbel en die ons verbinden aan Israël.

Dat op de plaatselijke scholen de kinderen psalmverzen leren die we ook in de kerk zingen, is bijzonder waardevol. In de eredienst is het nodig dat we met verschillende generaties hetzelfde kunnen zingen. Wat we zingen heeft bovendien een vormende invloed op onze geloofsbeleving. Vaak gaan de psalmen bij het ouder worden steeds dieper in het hart zitten.

Tegelijkertijd merken we dat vooral jongere gemeenteleden de voorliefde voor psalmen moeilijk kunnen meemaken. Ze ervaren een afstand tot onze berijmde psalmen vanwege verouderde woorden, vanwege de Geneefse melodieën en ook vanwege de inhoud. De taal van oorlogsvoering, vergelding en doodsnood is in onze tijd lastig toepasbaar. We constateren dat de jeugd (en een deel van de ouderen) buiten de kerkdienst weinig psalmen zingt.

Beleidsvoornemen [nr. 2.2c]

Om de vervreemding van de psalmen tegen te gaan, is het wenselijk de inhoud en eigen waarde van de psalmen gemeentebreed voor het voetlicht te halen. We kiezen een bepaalde periode om op verschillende manieren ons in dit thema te verdiepen. Aan de orde kan komen: Christus en de psalmen; (hedendaagse) geloofsbeleving en verstaanbaarheid van de psalmen; weerbarstige thema's als strijd en vergelding. Het jeugdwerk kan gebruik maken van Bijbelstudies en creatieve werkvormen. We hopen met dit beleidsvoornemen een positieve beleving van het psalmen zingen te bevorderen.

2.2.2 Samenzang en liedkeuze

De samenzang in de eredienst kan de gemoederen behoorlijk bezig houden. Rond het besluit in 2018 om ritmisch te gaan zingen, is gebleken hoe kostbaar het zingen in de kerk voor veel mensen is. We leren hiervan dat zulke beleidskeuzes veel zorgvuldigheid vereisen. De behoefte om in de kerk soms ook een ander lied te zingen, heeft de achterliggende jaren gestalte gekregen rond bepaalde gelegenheden.

Op bid- en dankdagen zingen we zowel voor als na de ochtenddienst een (thema-)lied dat is gekozen in overleg met de scholen. Bij de afsluiting van de VakantieBijbelWeek zingen de kinderen hun themalied nadat de zegen is uitgesproken. Bij gelegenheid van de Koningsdag en van de Hervormingsdag zingen we na afloop van de kerkdienst twee coupletten van respectievelijk het Wilhelmus en het Lutherlied. Op christelijke feestdagen zingen we voorafgaand aan de eerste dienst – en soms ook na de dienst – een bijpassend lied uit de lijst die daarvoor is opgesteld door de kerkenraden.

Beleidsvoornemen [nr. 2.2d]

De gezamenlijke kerkenraden bekijken opnieuw de praktijk van de vrije liederen voor en na bepaalde diensten. De kerkenraden hebben de opmerkingen uit de gemeente gehoord over de liedkeuze, bespreken de criteria en zullen opnieuw een lijst vaststellen. Hierbij komt tevens het aantal liederen per keer ter sprake en bij welke kerkelijke hoogtijdagen dit beleid wordt toegepast.

2.3 Enkele bijzondere diensten

Zowel voor de ochtenddiensten op bid- en dankdagen als voor de jaarlijkse gezinsdienst vindt er overleg plaats met de plaatselijke basisschool. De kinderen zijn op school van tevoren bezig met het thema. De predikant toont zijn betrokkenheid op school en richt zich in deze diensten extra op de schoolkinderen. De kerkdienst na de VakantieBijbelWeek sluit aan bij het VBW-thema. De kinderen krijgen een kerkboekje in de diensten waarin doop of avondmaal worden bediend en in bepaalde diensten op kerkelijke feestdagen.

Een aantal keren per jaar houden de twee gemeenten een gezamenlijke dienst in één van beide kerken. Dit betreft gewoonlijk de belijdenisdienst, de diensten op tweede feestdagen, de avonddienst op eerste kerstdag en enkele avonddiensten in de zomer.

We belijden dat het huwelijk een gave en bijzondere instelling van God is. Met een huwelijk bedoelen we de wettige levensverbintenis die een man en een vrouw aangaan door elkaar officieel en publiek trouw te beloven. Op grond van Bijbelse motieven staan we afwijzend tegenover ongehuwd samenwonen. Voor de kerkelijke bevestiging en inzegening van een huwelijk verwachten we dat het

bruidspaar van harte instemt met de christelijke visie op het huwelijk en daar ook naar wil leven. De kerkenraden zien na een echtscheiding in de regel geen Bijbelse ruimte voor de inzegening van een volgend huwelijk, tenzij de partner uit het eerdere huwelijk die verbintenis door overspel definitief heeft ontbonden. We beseffen dat iedere situatie een eigen geschiedenis heeft en willen daar zorgvuldig en pastoraal mee omgaan.

Ook de huwelijksdienst is een eredienst van de gemeente. Enkele praktische afspraken zijn vastgelegd in een brief. De predikant zal deze brief bij de voorbereidingen overhandigen aan het aanstaande bruidspaar.

Indien bij een rouwdienst de nabestaanden bepaalde wensen naar voren brengen, kunnen die alleen worden ingewilligd wanneer ze voldoende passen bij het ernstige karakter van de situatie en bij de inhoud van de Woordverkondiging. Indien de predikant over zo'n verzoek zijn twijfels heeft, is het moderamen bevoegd hierin een besluit te nemen.

Sinds Bijbelse tijden wordt het begraven gezien als de christelijke manier van lijkbezorging. De sprake die uitgaat van cremieren, staat haaks op onze hoop op de opstanding. Daarom vervult de predikant of ander lid van de kerkenraad geen (ambtelijke) rol bij de plechtigheid in een crematorium. Om pastorale redenen kan er bij een crematie wel thuis of in een kerkelijk verenigingsgebouw een rouwplechtigheid worden verzorgd.

3. Jeugdwerk en toerusting

3.1 Catechisatie

De catechisatie is het kerkelijk onderwijs aan de jeugd van de gemeente. Vanuit de kinderdoop kennen we onze verantwoordelijkheid om onze jongeren te onderwijzen in het christelijk geloof en willen we hen begeleiden naar hun persoonlijke belijdenis van dit geloof. Zowel in Bruchem als in Kerkwijk wordt catechisatie gegeven, waarbij de groepen zijn verdeeld naar leeftijd. Voor beide gemeenten kiezen we in principe dezelfde catechesemethode als uitgangspunt voor de lessen. Van groot belang vinden we de interactie en het contact, waarbij de predikanten aandacht schenken aan de eigen vragen en ervaringen van de catechisanten. Per winterseizoen wisselen de predikanten elkaar af om de belijdeniscatechisatie te verzorgen. De andere predikant verzorgt dan het geloofsgesprek voor oudere jeugd die nog niet naar belijdeniscatechisatie gaat.

3.2 Jeugdwerk

Er zijn in onze gemeente veel vormen van jeugdwerk en daar is een groot aantal gemeenteleden actief bij betrokken. Daar zijn we dankbaar voor. In het jeugdwerk krijgen kinderen en jongeren de boodschap van Gods Woord mee in woorden en vormen die passen bij hun leeftijd. Het jeugdwerk mag er aan bijdragen dat de band onder elkaar en de band met de gemeente wordt versterkt. Voor jongeren is het erg belangrijk dat ze het geloof kunnen delen met leeftijdsgenoten. Bij verschillende onderdelen van het jeugdwerk doen ook kinderen of jongeren mee die van huis uit niet bij de kerk betrokken zijn.

Afzonderlijk in Bruchem en in Kerkwijk wordt zondagsschool gegeven en zijn er voor kinderen vanaf acht jaar jongensclubs en meisjesclubs. Het jeugdwerk onder tieners krijgt voor de beide gemeenten samen vorm in de tienerclubs, de jeugdvereniging en het Open Jeugdwerk (14+ en 18+). De jaarlijkse VakantieBijbelWeek in de zomervakantie heeft nadrukkelijk een missionaire spits, met onderdelen voor kinderen, voor tieners en voor alle leeftijden. In de jeugdraad komen vertegenwoordigers van alle onderdelen van het jeugdwerk bij elkaar onder leiding van een kerkenraadslid.

We zijn blij dat veel betrokken gemeenteleden zich inzetten voor het jeugdwerk. Deze vrijwilligers hebben een bepaalde taak op zich genomen, nadat ze namens de kerkenraad hiervoor zijn gevraagd. De huidige praktijk is dat zij voor de invulling van hun taak vooral overleggen binnen hun eigen onderdeel van het jeugdwerk. In de jeugdraad doet men verslag en worden enkele organisatorische zaken geregeld.

Beleidsvoornemen [nr. 3.2a]

We zullen nadenken over de rol die de gezamenlijke kerkenraden hebben in de zorg voor het jeugdwerk. De kerkenraden willen op een betrokken manier leiding geven aan het geheel van ons jeugdwerk. Enerzijds geven we vrijwilligers de ruimte om hun taak in te vullen op een manier die past bij hun groep en bij henzelf. Anderzijds is het belangrijk dat er inhoudelijk eenheid is en kan onderlinge ondersteuning erg behulpzaam zijn. We stimuleren dat leidinggevenden jeugdwerk-breed met elkaar in gesprek zijn over het geloof en de invulling van hun taak. Ook voor praktische aspecten kan gezamenlijke toerusting worden gezocht.

Beleidsvoornemen [nr. 3.2b]

Eén van de doelstellingen van het jeugdwerk is het bevorderen van een positieve band met de eigen gemeente. Daarom is een goede verbinding tussen het jeugdwerk en het geheel van ons gemeentezijn van groot belang. De kerkenraden willen graag meer investeren in het gesprek met leidinggevenden over hun ervaringen met de jeugd op het vlak van de geloofsbeleving. Jeugdwerkactiviteiten hebben natuurlijk een ander karakter dan de eredienst. Ook wordt rekening gehouden met specifieke doelgroepen. Daarom zal de vraag hoe we de band met de gemeente kunnen versterken niet bij elk onderdeel hetzelfde antwoord krijgen. De kerkenraden zullen samen met de jeugdraad nadenken over een geschikte manier om dit voornemen uit te werken.

3.3 Kring- en verenigingswerk

Voor volwassenen is er een grote variatie aan mogelijkheden om zich samen te verdiepen in de Bijbel en toegerust te worden voor het leven als christen. De mannenvereniging en twee vrouwenverenigingen vergaderen onder leiding van hun eigen bestuur. De predikanten geven leiding aan de jongvolwassenenkring, de Bijbelkring en de contactmiddagen voor senioren. De huisbijbelkringen en koffieochtenden hebben een kleinschalige opzet in huiselijke sfeer. Nadat de meeste activiteiten het winterseizoen zijn afgesloten, is er in het andere deel van het jaar een zomerkring. In de week van voorbereiding voor het Heilig Avondmaal is er een bezinningsuur als gezamenlijk meditatief moment.

Naast het reguliere kringwerk worden avonden of korte cursussen georganiseerd over actuele thema's of voor specifieke doelgroepen. Deze toerusting richt zich op de christelijke opvoeding, het huwelijk of een onderwerp dat gemeentebreed van belang is.

4. Pastoraat en opzicht

4.1 Onderling pastoraat

Pastoraat is de herderlijke zorg voor de leden van de gemeente in naam van de goede Herder, Jezus Christus. We zien naar elkaar om met het oog op ieders welzijn. We zijn dankbaar met wie vreugde beleven en tonen zorg voor wie lijden onder moeilijkheden en verdriet. Indien betrokkenen er geen bezwaar tegen hebben, worden bepaalde omstandigheden van blijdschap of zorg genoemd in de voorbede en vermeld in de kerkbode.

In het onderlinge pastoraat leven gemeenteleden met elkaar mee, meestal spontaan en onopvallend. Vooral voor zieken en ouderen is dit meeleven een belangrijke steun. Men helpt elkaar ook met praktische zaken. In goede onderlinge verhoudingen zijn christenen geroepen elkaar terecht te wijzen als iemand niet leeft naar wat het Evangelie ons leert. In specifieke situaties, zoals bij alleenstaande ouderen, gaat met enige regelmaat iemand van het bezoektteam op bezoek.

Beleidsvoornemen [nr. 4.1a]

Ouderen die niet meer in de kerk komen en soms ook geen andere activiteiten kunnen bijwonen, lopen het risico steeds meer het contact met de gemeente te verliezen. Ze worden in letterlijke zin niet gezien wanneer de gemeente samenkomt. We zullen onderzoeken of de aandacht vanuit de gemeente kan worden versterkt en waar de ouderen zelf behoefte aan hebben.

4.2 Ambtelijk pastoraat

De ouderlingen zetten zich ervoor in om iedere twee jaar alle adressen met gemeenteleden te bezoeken. Dit huisbezoek wordt meestal afgelegd in tweetallen. In Bruchem gaat met de wijkouderling gewoonlijk een bezoekbroeder mee. In Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert gaan behalve de pastorale ouderlingen ook de ouderlingen-kerkrentmeester en diakenen wel eens mee op huisbezoek. De pastorale zorg van de kerkenraad richt zich op de leden van de eigen gemeente (Bruchem of Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert). Tijdens het huisbezoek wordt gesproken over het leven van degenen die worden bezocht in het licht van Gods Woord. De ouderlingen hebben de Bijbelse taak om opzicht te houden over de levenswandel van de leden. Wat hen in gesprekken wordt toevertrouwd, valt onder hun ambtsgeheim. De diakenen komen met name bij zieken en ouderen die thuis naar de kerkdiensten luisteren en op adressen waar ernstige financiële zorgen zijn.

Aan elk van de beide predikanten is de pastorale zorg voor één gemeente toevertrouwd. De predikanten gaan op bezoek bij een geboorte, bij huwelijksjubilea en na de verjaardagen van 80-plussers. Verder geven ze pastorale zorg aan zieken, bewoners van tehuizen, kerkradioluisteraars en mensen in verdrietige of zorgelijke omstandigheden. Voor zover mogelijk zoeken de predikanten contact met de breedte van de gemeente, inclusief jongeren en randkerkelijken.

Broeders en zusters met een homofiele gerichtheid worstelen vaak met veel existentiële en praktische vragen. De boodschap dat homoseksuele relaties volgens de Bijbel in strijd zijn met Gods ordening kan diep ingrijpen. We willen hen hierin zo goed mogelijk bijstaan.

In een vergadering voorafgaand aan de avondmaalszondag spreken de ambtsbroeders met elkaar over het Heilig Avondmaal en wordt hen de vraag gesteld of er belemmeringen zijn in de onderlinge verhoudingen. Een kleine afvaardiging uit beide kerkenraden voert jaarlijks met iedere predikant een gesprek over zijn werk in de gemeente. Op een vergelijkbare manier wordt met de predikanten ook over hun prediking van gedachten gewisseld.

Beleidsvoornemen [nr. 4.2a]

Indien een ziek gemeentelid vraagt om op basis van Jakobus 5:14 bij het gebed ook een zalving met olie te mogen ontvangen, is het voor de ouderlingen en predikanten nodig te weten hoe ze daarmee kunnen omgaan. In de kerkenraden zal enige kennis en bezinning op dit thema worden gedeeld. Aansluitend maken de ambtsbroeders afspraken hoe ze bij zo'n situatie zullen handelen.

5. Diaconaat

5.1 Diaconale activiteiten

De beide colleges van diakenen zamelen met collectes in de eredienst geld in om hulp te kunnen bieden aan mensen in nood, zowel binnen de gemeente als wereldwijd. Ongeveer één keer per maand is er een doorzendcollecte. Hiermee geeft de gemeente bewust voor een specifiek doel. De bestemming van de diaconiecollecte op Israëlzondag geeft uiting aan onze verbondenheid met het Joodse volk. Voor de collecte aan de avondmaalstafel wordt altijd een diaconale bestemming gekozen.

De diakenen bezoeken een aantal keren per jaar de kerkradioluisteraars. Ze leggen daarbij de collectebusjes. Incidenteel bezoeken diakenen zieken en bewoners van tehuizen. In december bezorgen zij een attentie bij leden vanaf 70 jaar en bij anderen die bepaalde moeiten in hun leven meedragen. Voor ouderen wordt maandelijks een contactmiddag gehouden. Indien nodig draagt de diaconie bij in de kosten hiervan. Ook het werk van het bezoektteam staat onder verantwoordelijkheid van de diaconie. Rond 1970 is vanuit een aantal hervormde gemeenten het Prot. Chr. Zorgcentrum 't Slot te Gameren opgericht. Onze diaconiën zijn vertegenwoordigd in de Raad van Advies van dit zorgcentrum.

We proberen oog te hebben voor stille noden in de gemeenten en zijn van harte bereid daar hulp te bieden. Van tijd tot tijd worden acties georganiseerd om geld in te zamelen voor een diaconaal doel, bijvoorbeeld in het kader van een landelijk HGJB-project. De jeugd levert aan zulke acties een substantiële bijdrage.

Beleidsvoornemen [nr. 5.1a]

De diaconie gaat financiële ruimte maken voor het sponsoren van kinderen en jongeren die een actie houden voor een goed doel. Aanvragen voor zo'n bijdrage die door de diaconie worden gehonoreerd, worden met een klein bedrag per keer gesteund.

Beleidsvoornemen [nr. 5.1b]

De colleges van diakenen zullen hun werkwijze vastleggen in een handboek. Hiermee willen zij de eenduidigheid van handelen bij wisselende samenstelling waarborgen en de inwerkperiode van nieuwe diakenen verkorten.

5.2 Financieel beleid

Jaarlijks stellen de diakenen een jaarrekening en begroting op, conform de richtlijnen van de Protestantse Kerk in Nederland. Hierin leggen de colleges verantwoording af van het gevoerde beleid en vragen zij goedkeuring voor het te voeren beleid. Na beoordeling door een financieel deskundige en na vaststelling door de kerkenraad liggen deze stukken bij de administrerend diaken ter inzage voor gemeenteleden.

De diakonieën zijn bezig hun reserves af te bouwen. Hun vermogen wordt stapsgewijs teruggebracht naar ongeveer anderhalf keer de jaarinkomsten.

5.3 Samen Delen

De kerkenraden hebben in 2007 de commissie 'Samen Delen' in het leven geroepen. Deze commissie draagt zorg voor een aantal diaconale en missionaire contacten buiten de gemeente en diaconale projecten binnen de gemeente. In de afgelopen jaren betrof dit in hoofdzaak (1) steun aan de Hongaars gereformeerde kerk van Turda in Roemenië, (2) het missionaire werk van de Noorderkerk in Amsterdam, (3) de werkvakanties in Bulgarije met jongeren van onze gemeenten, (4) de maandelijkse open maaltijd en (5) een financiële bijdrage aan de VakantieBijbelWeek.

De commissie betreft gemeenteleden bij deze projecten en biedt financiële ondersteuning. De projecten van Samen Delen bieden aan de gemeenten mooie mogelijkheden om zich actief in te zetten voor diaconaal en missionair werk. Samen Delen ontvangt jaarlijks een afgesproken deel van de opbrengst van de rommelmarkt. Ook worden voor specifieke doelen acties ondernomen om geld in te zamelen.

De commissie evalueert periodiek de voortgang van en de belangstelling voor de projecten. Hierbij kan worden overwogen om de contacten en projecten te continueren, af te ronden, anders vorm te geven of met een nieuw project te starten. Voorstellen die voortvloeien uit deze evaluatie biedt de commissie aan de kerkenraden aan ter besluitvorming.

6. Missionaire gemeente

6.1 Zendingscommissie

Als orgaan van bijstand van de gezamenlijke kerkenraden behartigt de zendingscommissie de betrokkenheid van de gemeenten op de verbreiding van het Evangelie in de wereld. De commissie voorziet gemeenteleden van informatie, onderhoudt contact met de GZB, belegt zendingsavonden, beheert de zendingsbussen in de kerkgebouwen en regelt de verkoop van het dagboekje 'Een Handvol Koren.'

Indien de situatie zich aandient dat vanuit onze gemeenten een zendingswerker kan worden uitgezonden, zal in onderling overleg met betrokkenen worden afgestemd welke bijdrage de zendingscommissie hierbij zal leveren.

6.2 Evangelisatiecommissie

Als orgaan van bijstand van de gezamenlijke kerkenraden houdt de evangelisatiecommissie zich bezig met het uitdragen van het Evangelie onder hen die nog niet of niet meer actief betrokken zijn bij het gewone gemeentelven. De commissie bezint zich op de missionaire roeping van de gemeente, organiseert activiteiten om contact te leggen met de doelgroep en laat mensen kennismaken met de Bijbel en de christelijke gemeente. Het geheel van de gemeente wordt geholpen om als getuige van Christus in de wereld te staan.

De evangelisatiecommissie biedt met regelmaat de Alpha-cursus aan (of iets vergelijkbaars). Kort voor Kerst en voor Pasen wordt in de dorpen het blad ECHO verspreid. In ochtenddiensten op bid- en dankdag komen de kinderen van de plaatselijke basisschool in de kerk. De evangelisatiecommissie zorgt dat de kinderen dan een attentie mee naar huis krijgen. Tijdens de rommelmarkt in Bruchem zijn mensen aanwezig voor gesprekken en met lectuur. De organisatie van de VakantieBijbelWeek, die een missionaire doelstelling heeft, ligt bij een afzonderlijke stuurgroep.

Beleidsvoornemen [nr. 6.2a]

De evangelisatiecommissie zoekt en ontwikkelt manieren om mensen van buiten de kerk makkelijker mee te laten doen in de bestaande vormen van kerkenwerk. Gemeenteleden worden geholpen en gestimuleerd om vanuit hun eigen netwerk mensen uit te nodigen.

6.3 Wervend en dienend in de wereld

In gesprekken met twintigers en dertigers is nadrukkelijk het verlangen uitgesproken dat we als gemeenten meer zullen betekenen voor onze dorpen en de mensen buiten de kerk. Er zijn al veel gemeenteleden betrokken bij allerlei vrijwilligerswerk in de samenleving, vaak onopvallend. In een wereld die zelf niet naar God vraagt, bidden we bovenal om de krachtige werking van de Heilige Geest, opdat Die ons tot getuigen maakt. In navolging van Christus willen we naar buiten toe een dienende houding innemen.

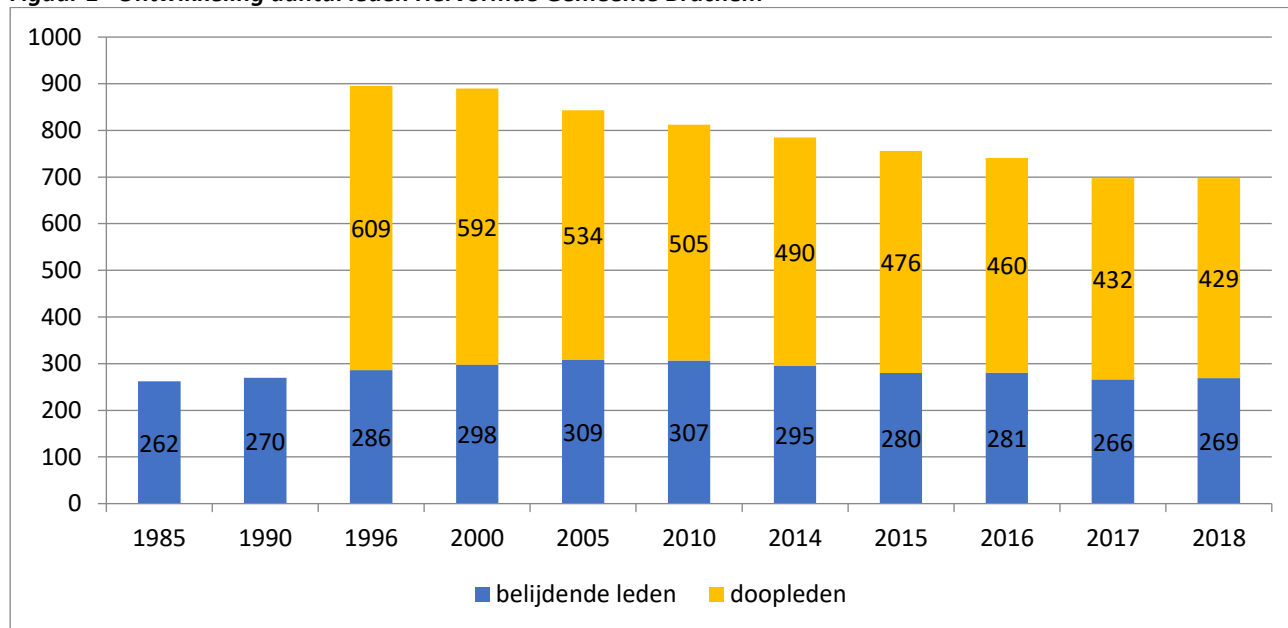
Beleidsvoornemen [nr. 6.3a]

De intentie om wervend en dienend in de wereld te staan vraagt blijvende aandacht, zodat dit meer concrete vormen krijgt. Met het oog op deze roeping willen we als gemeente volharden in gebed om de doorwerking van de Heilige Geest.

7. Kerkrentmeesterlijke zaken

7.1.1 Ontwikkelingen in het ledenbestand van Bruchem

Figuur 1 Ontwikkeling aantal leden Hervormde Gemeente Bruchem

Noot: aantal doopleden '2000' betreft aantal in 1999.

Bovenstaande grafiek (fig. 1) laat zien dat er tot het begin van deze eeuw sprake was van een duidelijke groei van het aantal leden van de gemeente. Het aantal doopleden vertoont al sinds het midden van de jaren negentig een dalende lijn. Vanaf ongeveer 2005 heeft zich ook een daling ingezet bij het aantal belijdende leden; deze is slechts voor een klein deel toe te schrijven aan de kerkscheuring van 2004. Het totale aantal doop- en belijdende leden bedroeg rond de eeuwwisseling bijna 900, maar is inmiddels teruggelopen tot circa 700.

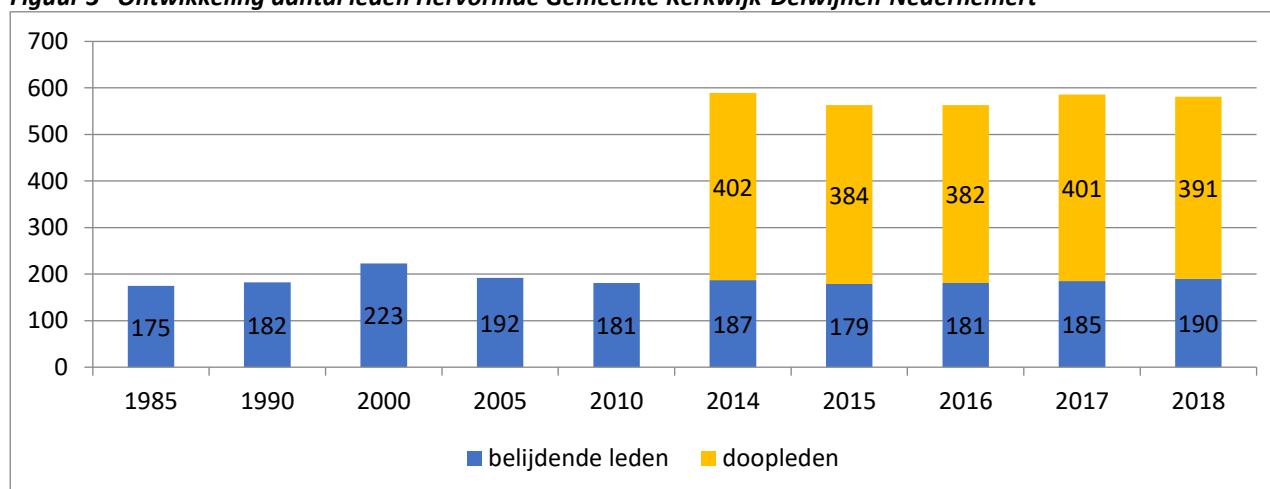
Dat valt ook af te leiden uit onderstaande tabel (fig. 2), die laat zien dat er duidelijk sprake is van vergrijzing van de gemeente. Zo is het aandeel belijdende leden ouder dan 60 jaar sinds 2008 toegenomen van 38 naar 50%. Hierbij willen we aantekenen dat er verschil is tussen belijdend lid zijn en actieve betrokkenheid. Er zijn oudere belijdende leden die niet meer kerkelijk meelevend zijn en er zijn betrokken leden die nog geen belijdenis deden.

Figuur 2 Leeftijdsopbouw leden (%) Hervormde Gemeente Bruchem

leeftijdsklasse	doopleden			belijdende leden		
	2008	2013	2019	2008	2013	2019
Tot 20 jaar	35	33	30	0	0	0
20-40 jaar	24	18	20	24	23	18
40-60 jaar	28	28	24	38	31	32
60 jaar en ouder	13	21	26	38	46	50

7.1.2 Ontwikkelingen in het ledenbestand van Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert

Figuur 3 Ontwikkeling aantal leden Hervormde Gemeente Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert

Bovenstaande grafiek (fig. 3) laat rond de kerkscheuring van 2004 een duidelijke afname zien van het aantal belijdende leden. Dan volgt er tien jaar een lichte daling. De laatste jaren geven de cijfers een bescheiden groei van het aantal belijdende leden te zien. Het totaal aantal leden schommelt iets, maar is de afgelopen jaren redelijk stabiel.

Uit onderstaande tabel (fig. 4) blijkt dat ook in Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert het ledenbestand vergrijsd, met name van de belijdende leden. Opnieuw tekenen we hierbij aan dat er ook actieve betrokkenheid is onder (volwassen) leden die geen belijdend lid zijn en dat er belijdende leden zijn die niet meer actief meelevend zijn. Indien we uitgaan van de huidige tendens, kunnen we voor de komende jaren een stabiel blijvend aantal leden verwachten.

Figuur 4 Leeftijdopbouw leden (%) Hervormde Gemeente Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert

leeftijdsklasse	doopleden			belijdende leden		
	2008	2013	2019	2008	2013	2019
Tot 20 jaar	37	25	24	0	0	0
20-40 jaar	22	23	23	19	19	19
40-60 jaar	26	30	27	44	34	26
60 jaar en ouder	15	22	26	37	47	55

7.2.1 Financiële projecties (cijfers)

Figuur 5 - Herv. Gem. Bruchem: meerjarenprojectie College van Kerkrentmeesters 2015-2024 (in euro's)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	def.	def.	def.	def.	raming	begroting	projectie	projectie	projectie	projectie
BATEN										
Bijdragen levend geld	91.445	92.882	90.209	90.730	91.000	90.500	91.000	91.000	91.000	91.000
Baten eigendommen	11.939	13.397	12.254	9.883	10.800	11.300	11.600	12.000	12.300	12.500
Rentebaten	4.888	1.925	163	71	0	0	0	0	0	0
Overig (rommelmarkt ed.)	28.025	25.798	25.727	24.413	25.000	24.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Subsidies	16.665	1.157	5.344	3.205	3.205	3.205	3.205	3.000	3.000	3.000
Onttrekking voorzieningen	40.265	31.251	29.229	6.480	9.000	15.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totale baten	193.227	166.410	162.926	134.782	139.005	144.005	140.805	141.000	141.300	141.500
LASTEN										
Pastoraat en kerkdiensten	82.770	81.194	75.679	88.214	91.800	93.300	95.200	97.000	99.000	101.000
Gebouwen	57.701	27.361	39.991	18.210	25.900	26.500	20.000	20.500	21.000	21.500
Overige onroerende zaken	919	871	2.608	1.446	1.100	1.300	1.200	1.300	1.400	1.500
Verpl. bovenplaatsel. org.	8.183	7.791	7.615	7.428	7.600	7.700	7.600	7.600	7.600	7.600
Overige lasten	11.682	10.688	10.678	11.074	10.250	10.850	11.000	11.200	11.400	11.700
Toevoeg. voorzieningen	36.675	35.324	24.789	22.285	17.300	15.100	8.000	8.000	8.000	8.000
Totale lasten	197.930	163.229	161.360	148.657	153.950	154.750	143.000	145.600	148.400	151.300
SALDO	-4.703	3.181	1.566	-13.875	-14.945	-10.745	-2.195	-4.600	-7.100	-9.800

Fig. 6 - H.G. Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert: meerjarenprojectie Col. van Kerkrentm. 2015-2024 (in euro's)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	def.	def.	def.	def.	begroot	projectie	projectie	projectie	projectie	projectie
BATEN										
Bijdragen levend geld	86.092	89.424	107.631	99.588	98.950	100.500	101.000	96.500	97.000	97.500
Baten eigendommen	28.051	29.295	30.575	29.197	28.750	28.500	29.500	30.500	31.000	31.500
Rentebaten	3.349	1.228	437	176	100	0	0	0	0	0
Overig (rommelmarkt ed.)			8.749	8.170	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Subsidies										
Onttrekking voorzieningen	4.639	91.566	15.255	2.747	9.965	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totale baten	122.131	211.513	162.647	139.878	145.765	147.000	148.500	145.000	146.000	147.000
LASTEN										
Pastoraat en kerkdiensten	82.770	81.194	75.679	80.770	84.925	87.000	88.500	90.500	92.000	93.500
Gebouwen	20.087	89.794	25.240	20.405	22.410	22.500	22.500	23.000	23.500	24.000
Overige onroerende zaken	6.900	4.566	4.302	4.827	4.900	4.600	4.700	4.800	4.900	5.000
Verpl. bovenplaatsel. org.	6.047	5.832	6.154	6.173	6.600	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overige lasten	13.769	12.710	14.448	13.664	12.075	13.700	14.000	14.300	14.500	14.750
Toevoeg. voorzieningen	11.316	25.913	13.404	13.000	13.165	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Totale lasten	140.889	220.009	139.227	138.839	144.075	146.800	148.700	151.600	153.900	156.250
SALDO	-18.758	-8.496	23.420	1.039	1690	200	-200	-6.600	-7.900	-9.250

7.2.2 Financiële projecties (toelichting)

Bij de projecties zijn de volgende uitgangspunten of veronderstellingen gehanteerd:

- a) De cijfers van de afgelopen jaren zijn waar nodig gecorrigeerd voor bijzondere posten, zoals de bouw van de nieuwe pastorie, boekwinsten en opbrengst melkquotum. Ook erfenissen etc. blijven buiten beschouwing, al zijn ze wel relevant. In de afgelopen 12 jaar werd in Bruchem ca. € 350.000 aan erfenissen etc. ontvangen. De gemeente in Kerkwijk-D-N ontving in deze periode een perceel landbouwgrond.
- b) Op grond van de ervaringen van de afgelopen jaren is in de projecties van Bruchem uitgegaan van een min of meer gelijkblijvende opbrengst van levend geld en in de projecties van Kerkwijk-D-N van een lichte toename.
- c) Verondersteld is dat de subsidieregeling monumenten blijft gehandhaafd.
- d) Ook is verondersteld dat de uitgaven voor pastoraat etc. met 2% per jaar stijgen.
- e) Volgens de huidige toestemming van de Protestantse Kerk moet in 2022 de omvang van één van de predikantsplaatsen worden teruggebracht tot 0,8. Bij de projecties is echter voor de hele periode uitgegaan van twee volledige bezette predikantsplaatsen. Verder is uitgegaan van de huidige verdeling van de marktopbrengsten en de huidige kostenverdeling Bruchem/Kerkwijk. De toezegging van een bijzondere bijdrage ad € 10.000 aan Kerkwijk per jaar loopt eind 2021 af.

7.3 Conclusie van de projecties

Bij de aangegeven veronderstellingen en uitgangspunten (7.2.2) krijgen beide gemeenten te maken met oplopende tekorten, Kerkwijk vanaf 2021. Het verwachte tekort komt in 2024 voor Bruchem op bijna € 10.000 per jaar en voor Kerkwijk op ruim € 9.000 per jaar. De ontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de afdrachten aan de Centrale Kas voor de predikantstraktementen. Als die afdrachten niet met 2% per jaar zouden stijgen, maar met 3% - zoals de afgelopen jaren – komen de tekorten in 2024 ruim € 4.000 hoger uit.

Beleidsvoornemen [nr. 7.3a]

Vanwege de oplopende tekorten in de meerjarenprojecties zal terughoudend worden omgegaan met nieuwe uitgaven en langlopende verplichtingen. Verder is het van belang om activiteiten zoals de rommelmarkt zo goed mogelijk te continueren. Daarnaast willen de kerkrentmeesters proberen de inkomsten van levend geld te vergroten door blijvende aandacht voor de geldwerving. De beide colleges van kerkrentmeesters stellen zich ten doel om het gezamenlijk tekort (zie projecties in 7.2.1) weg te werken zodat de twee fulltime predikantsplaatsen behouden kunnen worden.

7.4 Inkomsten en reserves

Naast de collecten, giften en vrijwillige bijdragen noemen we als belangrijke inkomstenbronnen de jaarlijkse rommelmarkt (inclusief de regelmatige verkoop van ingezamelde goederen) en de wintermarkt in Bruchem. Deze markten worden georganiseerd door de activiteitencommissie en leveren tot nu toe ieder jaar netto € 45.000 tot € 50.000 op. Er zijn meer dan 200 vrijwilligers uit beide gemeenten bij betrokken. Volgens de vanaf 2017 geldende afspraken gaat 35% van de netto opbrengst van de rommelmarkt naar de commissie 'Samen Delen' (zie 5.3). 20% is voor de Hervormde Gemeente te Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert en 45% voor de Hervormde Gemeente te Bruchem. Duidelijk is dat de rommelmarkt steeds belangrijker wordt voor de exploitatie.

Voor het onderhoud van de verenigingsgebouwen vinden er collectes en acties plaats. De opbrengst van de wintermarkt in Bruchem komt in principe ten bate van het onderhoud van het verenigingsgebouw Eben-Haëzer.

De gemeente in Bruchem had per oktober 2019 een direct beschikbare reserve van ruim € 400.000. Daarnaast is er onderhoudsreserve voor het kerkgebouw van ruim € 500.000. Daarvan is overigens € 375.000 aangewend als voorschot voor de nieuw gebouwde pastorie. Dit deel komt weer beschikbaar wanneer de plannen voor het realiseren van enkele bouwkavels kunnen worden afgerond. In de projecties voor de komende jaren onttrekt het CvK van Bruchem meer geld aan de voorzieningen dan eraan wordt toegevoegd. Er vindt dus een (beperkte) intering plaats.

De gemeente te Kerkwijk-D-N heeft per oktober 2019 circa € 275.000 aan direct beschikbare middelen. Hiervan is een bedrag van € 159.000 gereserveerd voor de instandhouding van de eredienst. Daarnaast is er een onderhoudsreserve van circa € 50.000. Dat de gemeente te Bruchem € 375.000 beschikbaar heeft gesteld inzake de nieuwbouw van de pastorie in Bruchem, resulteert in een schuldpositie in de jaarrekening van Kerkwijk-D-N. Om deze schuld in te kunnen lossen zonder beslag te hoeven leggen op de beschikbare liquide middelen, zullen de genoemde bouwkavels voldoende op moeten brengen. In de projecties voor de komende jaren bouwt het CvK van Kerkwijk-D-N de voorzieningen licht op.

Beleidsvoornemen [nr. 7.4a]

De afspraken over de verdeling van de rommelmarkttopbrengst zijn gecontinueerd voor een volgende termijn van drie jaar (2020-2022). Deze verdeling zal uiterlijk begin 2023 worden geëvalueerd. Afhankelijk van de situatie blijft de verdeling gehandhaafd of wordt ze voor een aantal jaren herzien.

Beleidsvoornemen [nr. 7.4b]

De colleges van kerkrentmeesters zullen zich beraden op mogelijkheden om meer rendement te behalen uit de reserves. Daarbij staat voorop dat we zo min mogelijk risico's nemen. Bij de inzet van onze gelden willen we de waarden van rentmeesterschap en maatschappelijk nut laten meewegen. Dit voornemen kan bijvoorbeeld leiden tot energiebesparende maatregelen of aankoop van onroerend goed.

7.5 Beheer van predikantsplaatsen en onroerend goed

Het financiële beheer van de predikantsplaatsen vindt plaats door de gezamenlijke colleges van kerkrentmeesters van beide gemeenten, de Pastoralia genoemd. Ook de goederen die van oudsher bij 'de pastorie' behoren (predikantswoningen en grond) worden op deze manier beheerd. Afspraken hierover zijn -opnieuw in 2018- vastgelegd in de Plaatselijke Regelingen. Na het vorige beleidsplan hebben de Colleges van Kerkrentmeesters zich beraden op deze, in het geheel van de kerk bijzondere constructie, maar het lijkt niet nodig om een nieuwe constructie op te zetten. In 2017 zijn nieuwe afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van de predikantsplaatsen. Sindsdien draagt de Hervormde Gemeente van Bruchem een iets groter deel bij aan deze kosten dan die van Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert.

De pastorie van Bruchem is in 2017 gebouwd en die in Kerkwijk is in 1999 in gebruik genomen. Ieder jaar wordt een bedrag gedoteerd aan het onderhoudsfonds pastorieën. Onderhoud vindt plaats op ad hoc basis en wordt vaak gecombineerd met aanpassingen bij de komst van een nieuwe predikant.

Elk van beide colleges van kerkrentmeesters beheert het kerkgebouw en het verenigingsgebouw van de eigen gemeente. De kerkgebouwen verkeren in goede staat van onderhoud. Voor het onderhoud ervan zijn voldoende reserves aanwezig.

Het college van kerkrentmeesters van Bruchem beschikt over een meerjaren-instandhoudingsplan voor het kerkgebouw. Dit is in 2016 opgesteld voor zes jaar, mede met het oog op subsidieverlening vanuit het Nationale Restauratiefonds. Bij de reserveringen wordt ook rekening gehouden met groot onderhoud in de verdere toekomst, zoals vervanging van de dakleien.

Het beheer van het verenigingsgebouw in Bruchem is ondergebracht in een aparte stichting, onder supervisie van het college van kerkrentmeesters, die ieder jaar een bedrag reserveren voor het onderhoud. Jaarlijks wordt bekeken welk onderhoud noodzakelijk is.

De beide colleges van kerkrentmeesters, de Pastoralia en de diaconie van Bruchem hebben een aantal hectaren grond in bezit. Deze eigendommen leveren inkomsten op, geven zekerheid en kunnen desnoods worden ingezet wanneer er geld nodig is. Het beleid is om de grond in beginsel niet te verkopen, maar te verpachten of verhuren. Dit gebeurt bij voorkeur aan leden van de eigen gemeente(n) die de grond nodig hebben voor de uitoefening van een agrarisch bedrijf. In het voorjaar van 2019 is het pachtbeleid opnieuw geformuleerd.

Beleidsvoornemen [nr. 7.5a]

De historische basis voor de verdeling van de kosten van prediking en pastoraat is dat beide gemeenten evenveel bijdragen. Begin 2017 is afgesproken dat de gemeente Bruchem 55% van deze kosten zou dragen en Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert 45%. Deze verdeelsleutel sloot aan bij de invulling van de twee predikantsplaatsen (100% en 80%). Toen de tweede predikantsplaats toch voor 100% werd ingevuld, is de afspraak enigszins gewijzigd. In de praktijk betaalt Bruchem nu ongeveer 52% en Kerkwijk-Delwijnen-Nederhemert circa 48%. De gewijzigde afspraak maakt de administratie lastiger.

De afspraak over de verdeelsleutel zal in 2021 worden geëvalueerd tegen de achtergrond van de financiële ontwikkelingen van beide gemeenten. Hierbij worden ook de uitgangspunten van de verdeelsleutel opnieuw besproken en vastgesteld.

Beleidsvoornemen [nr. 7.5b]

Volgens de nu geldende solvabiliteitsverklaring zal de tweede predikantsplaats in september 2022 teruggaan naar 0,8 fte. De kerkenraden hebben in 2017 de hoop uitgesproken om ook na de eerste vijf jaar voor deze predikantsplaats een full-time bezetting te kunnen realiseren. Ten behoeve van de betreffende predikant streven de gezamenlijke colleges van kerkrentmeesters ernaar voor de zomervakantie van 2021 zekerheid te hebben of hiervoor toestemming wordt verkregen.

Beleidsvoornemen [nr. 7.5c]

Zowel vanuit een christelijk gemotiveerde zorg voor de schepping als vanuit regelgeving door de overheid zullen we meer aandacht schenken aan duurzaamheid, zowel in energiegebruik als bij het beheer van goederen. De colleges van kerkrentmeesters zullen onderzoeken welke maatregelen er

in dit kader de komende jaren noodzakelijk en/of mogelijk zijn. Daarbij wordt in elk geval gedacht aan energiebesparing en aan andere methoden van energieopwekking.

7.6 Geluidsinstallaties en uitzending van kerkdiensten

De kerkdiensten - en sommige andere bijeenkomsten - zijn zowel te beluisteren met de kerkradio (via ether) als via de website cq. internet. Sommige gemeenteleden hebben zelf een scanner aangeschaft waarmee zij de kerkradiouitzending (via ether) ontvangen. Met de directe uitzending via internet worden ook mensen bereikt die voor het overige nauwelijks (meer) bij de gemeente betrokken zijn. De kerkdiensten zijn achteraf nog een tijdlang te beluisteren of te downloaden. Luisteraars via Kerkdienst Gemist krijgen de mogelijkheid aangeboden om een bijdrage in de kosten te doneren. Het huidige systeem voor de kerkradio via de ether is geïnstalleerd in 2006. De exploitatie berust bij de stichting Kerktelefoon, waarin beide colleges van diakenen en beide colleges van kerkrentmeesters participeren.

Beleidsvoornemen [nr. 7.6a]

De apparatuur voor de uitzending via de ether raakt verouderd, hoewel in Kerkwijk nog onlangs een andere zender werd geïnstalleerd. Wanneer deze apparatuur kapot gaat of teveel gaat storen, zal er een keuze worden gemaakt tussen reparatie/vervanging of een ander systeem. In het laatste geval zullen de kerkrentmeesters en/of diakenen de kerkradioluisteraars tijdig informeren. Voor zover daar behoefte aan is, met name onder ouderen, zullen zij behulpzaam zijn om via andere middelen de kerkdiensten te kunnen blijven beluisteren (website of Lukas-ontvanger).

Beleidsvoornemen [nr. 7.6b]

Tot op heden is er bij de uitzending van kerkdiensten geen beeld. De kerkenraden vragen de stichting Kerktelefoon een notitie op te stellen met daarin de argumenten vóór en tegen het gebruik van camerabeeld bij de uitzending. Deze notitie dient ook inzicht te geven in de kosten en de wettelijke regels rondom privacy. Bovendien is het nuttig te inventariseren welke behoefte en mogelijke bezwaren er onder gemeenteleden leven bij een beelduitzending van de diensten.

Beleidsvoornemen [nr. 7.6c]

Nadat er een besluit is genomen over het gebruik van camerabeeld [zie 7.6b], zal er in Kerkwijk worden gewerkt aan de vervanging van de geluidsinstallaties in de kerk en Pro Rege.